

Σεβασμιώτατε Πάτερ και Δέσποτα,
Σεβασμιώτατοι Άγιοι Αρχιερείς,
Σεβαστοί Πατέρες,
Αδελφοί εν Κυρίω,

«Πεντηκοστήν ἐορτάζομεν, καὶ Πνεύματος ἐπιδημίαν, καὶ προθεσμίαν ἐπαγγελίας, καὶ ἐλπίδος συμπλήρωσιν, καὶ τὸ μυστήριον ὅσον; Ὡς μέγα τε καὶ σεβάσμιον! Διὸ βοῶμέν σοι· Δημιουργὲ τοῦ παντός Κύριε, δόξα σοι»¹.

Τα λόγια αυτά μας εισήγαγαν, μόλις προχθές, στην Αγία Πεντηκοστή. Στην εορτή όπου ανυμνείται ο δημιουργός του παντός, ο Πατήρ, που δια του Υιού και Λόγου, εν αγίω Πνεύματι δεν δημιουργεί απλά τον κόσμο, αλλά τον αναδημιουργεί και τον ανακαινίζει ως αποτέλεσμα της αγάπης Του². Εορτή που, ως αποκορύφωση του πασχάλιου μυστηρίου, αποτελεί το επιστέγασμα της σωτηριώδους Οικονομίας, αφού σε αυτήν απέβλεπαν όσα έπραξε στον κόσμο ο Θεάνθρωπος Χριστός. Ο Κύριος εσαρκώθει, εγεννήθη, εβαπτίσθη, μετεμορφώθη, εσταυρώθει, ετάφη, ανέστη, ανελήφθη στους Ουρανούς για να στείλει το Πανάγιο Πνεύμα. Όλα έγιναν «δι' ἡμᾶς καὶ διὰ τὴν σωτηρίαν μας»³. Συνοψίζει όλα τα παραπάνω με γλαφυρό τρόπο ο μακαριστός π. Αλέξανδρος Σμέμαν γράφοντας: «Για τον χριστιανό λοιπόν, η εορτή της Πεντηκοστής είναι η ολοκλήρωση όλων όσων έπραξε ο Χριστός. Ο Χριστός δίδαξε για την Βασιλεία των Ουρανών, και νάτην, εδώ είναι, άνοιξε τώρα! Ο Χριστός υποσχέθηκε πως το Πνεύμα του Θεού θα αποκαλύψει την αλήθεια, και αυτό τώρα εκπληρώθηκε. Ο κόσμος, η ιστορία, η ζωή, ο χρόνος, όλα τώρα φωτίζονται με το τελικό, υπερβατικό φως, όλα πληρώνονται με καινούριο νόημα. Η τελευταία και μεγάλη ημέρα του Κυρίου άρχισε!»⁴.

Η Χριστιανική Πεντηκοστή συμπίπτει με την Ιουδαϊκή Πεντηκοστή, την δεύτερη, μετά το Πάσχα, σε σπουδαιότητα εορτή των Ιουδαίων

¹ Πεντηκοστάριον, Κυριακή της Πεντηκοστής, Μ. Εσπερινός, α' στιχηρό ιδιόμελο των εσπερίων.

² Ι. Φουντούλη, Λογική Λατρεία, Αθήνα 1984, σ. 126-128.

³ Γ. Καψάνη (Αρχιμ.), Ομιλίες σε εορτές του Πεντηκοσταρίου (των ετών 1992-2014), Άγιον Όρος 2023, σ. 131.

⁴ Αλ. Σμέμαν (μτφ Ιωσήφ Ροηλίδη), Εορτολόγιο. Ετήσιος Εκκλησιαστικός κύκλος, Αθήνα 2005, σ. 196.

κατά την οποία εόρταζαν την παραλαβή του νόμου του Θεού από τον Μωϋσή στο όρος Σινά⁵. Συγχρόνως προσέφεραν και τους πρώτους καρπούς της γης στον Θεό. Όπως όλα τα γεγονότα της Παλαιάς Διαθήκης αποτελούσαν και αποτελούν προτυπώσεις αυτών που επρόκειτο να πραγματοποιηθούν κατά την περίοδο της Καινής Διαθήκης, το ίδιο ισχύει και για την εορτή της Πεντηκοστής.

Ο Μωυσής παραλαμβάνει τον νόμο του Θεού στο Όρος Σινά, οι Απόστολοι λαμβάνουν τον νόμο της Θείας Χάριτος, δια του Αγίου Πνεύματος, στο υπερώο. Οι Ιουδαίοι προσφέρουν στον Θεό τις απαρχές των καρπών από την συγκομιδή, ο ίδιος ο Χριστός προσφέρει τις απαρχές των λογικών καρπών Του, τους Αποστόλους⁶.

Παρόλο που τα γεγονότα διαδραματίζονται με παρόμοιο τρόπο, ο Άγιος Νικόδημος ο Αγιορείτης μας ξεκαθαρίζει την σαφή διαφορά που υπάρχει μεταξύ τους γράφοντας: «ὁ Παλαιὸς Νόμος λέγεται νόμος τοῦ Γράμματος, διότι ἔγραψεν αὐτὸν ὁ Θεός εἰς λιθίνας πλάκας· ὁ δὲ Νόμος τοῦ Εὐαγγελίου λέγεται Νόμος τοῦ Πνεύματος, διότι δὲν ἐγράφη εἰς λιθίνας πλάκας, ἀλλὰ ἐκηρύχθη πτωτῶν μὲν διὰ τῆς Πνευματικῆς καὶ ζωῆς φωνῆς τοῦ Θεοῦ Λόγου· δεύτερον δὲ διὰ τῶν πυρίνων γλωσσῶν τοῦ Αγίου Πνεύματος»⁷.

Κατά του αγίου Πατέρες η Εκκλησία υπήρξε και πριν την ενανθρώπιση του Χριστού. Είναι άναρχη, ατελεύτητη, αιώνια, όπως ο ιδρυτής της, ο Τριαδικός Θεός⁸. Με την εν Αγίω Πνεύματι ενανθρώπισή του Χριστού, η Εκκλησία αποκτά κεφαλή και γίνεται σώμα Χριστού. Την ημέρα της Πεντηκοστής λοιπόν, οι Απόστολοι, και κατ' επέκταση όλοι οι Χριστιανοί, γίνονται «σῶμα Χριστοῦ καὶ μέλη ἐκ μέρους»⁹ κι έτσι η Εκκλησία από πνευματική γίνεται σαρκική¹⁰.

Γιορτάζει λοιπόν η Εκκλησία το γεγονός της γεννήσεώς της. Το μυστήριο της Πεντηκοστής, ένα μυστήριο που δεν ολοκληρώθηκε κατά την ιστορική εκείνη ημέρα όπου οι μαθητές «ἐπλήσθησαν

⁵ Πεντηκοστάριον, Κυριακή της Πεντηκοστής, Όρθρος, Συναξάριο.

⁶ Ιερ. Βλάχου (Μητρ.), *Οί Δεσποτικές Εορτές. Είσοδικό στό Δωδεκάορτο καί τήν Ὁρθόδοξη Χριστολογία*, Αθήνα 1995, σ. 335-336.

⁷ Νικοδήμου Αγιορείτου, *Εορτοδρόμιον. Ερμηνεία εἰς τὸν ἱαμβικὸν κανόνα τῆς Πεντηκοστής*, τ. Γ', Θεσσαλονίκη 2002, σ. 192.

⁸ Αγίου Πορφυρίου Κausοκαλυβίτου, *Βίος και λόγοι*, Χανιά 2013, σ. 193.

⁹ Α' Κορ. ιβ', 27.

¹⁰ Ιερ. Βλάχου, *Οί Δεσποτικές Εορτές...*, ό.π., σ. 346-347.

ἅπαντες Πνεύματος ἁγίου»¹¹, αλλά βιώνεται καθημερινώς από την ημέρα εκείνη και θα βιώνεται μέχρι της συντελείας του αιώνος αφού το Άγιο Πνεύμα είναι η ψυχή της υπάρξεως της Εκκλησίας¹².

Την ημέρα αυτή, το Άγιο Πνεύμα φανερώνεται ως ιδιαίτερη υπόσταση, ως ιδιαίτερο πρόσωπο της Αγίας Τριάδος. Παρουσιάζεται ως ο Παράκλητος, δηλαδή ο παρηγορητής, που στηρίζει την Εκκλησία και τους Χριστιανούς. Είναι αυτό που με την κάθοδό του «ὅλον συγκροτεῖ τὸν θεσμόν τῆς Ἐκκλησίας»¹³ και με την παρουσία του σε κάθε μυστήριο επιβεβαιώνει ότι η Εκκλησία είναι μία συνεχής Πεντηκοστή¹⁴.

Η ημέρα της Πεντηκοστής υπήρξε βαπτιστήριος ημέρα για τους Αποστόλους, όπως εξάλλου τους το είχε προαναγγείλει ο Κύριος: «Ἰωάννης μὲν ἐβάπτισεν ὕδατι, ὑμεῖς δὲ βαπτισθήσεσθε ἐν Πνεύματι ἁγίῳ οὐ μετὰ πολλὰς ταύτας ἡμέρας»¹⁵. Αν και λίγο μετά την Ανάστασή Του, ο Χριστός, ενεφύσησε την χάρη του Αγίου Πνεύματος σε αυτούς δίνοντας τους την εξουσία του δεσμεῖν και λύειν τας αμαρτίας¹⁶, εν τούτοις κατά την ημέρα της Πεντηκοστής το Άγιο Πνεύμα κατέβηκε στους μαθητές «ἐν δυνάμει»¹⁷ και τους εβάπτισε καθιστώντας τους μέλη του Σώματος του Χριστού και δίνοντας τους χαρίσματα ώστε να μπορέσουν να κηρύξουν το Ευαγγέλιο¹⁸.

Θα πρέπει να τονίσουμε ότι το Άγιο Πνεύμα δεν δόθηκε στον καθένα ξεχωριστά ενώ αυτοί βρισκόταν στα σπίτια τους ή στις δουλειές τους. «Ἦσαν ἅπαντες ὁμοθυμαδὸν ἐπὶ τὸ αὐτό»¹⁹ διαβάζουμε στις Πράξεις των Αποστόλων. Όλοι μαζί, συνηγμένοι στο υπερῶν «προσκαρτεροῦντες ὁμοθυμαδὸν τῇ προσευχῇ καὶ τῇ δεήσει σὺν γυναιξὶ καὶ Μαρίᾳ τῇ μητρὶ τοῦ Ἰησοῦ καὶ σὺν τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ»²⁰.

¹¹ Πραξ. β', 4.

¹² Ι. Φουντούλη, Λογική Λατρεία, ό.π., σ. 128.

¹³ Πεντηκοστάριον, Κυριακή της Πεντηκοστής, Μ. Εσπερινός, γ' στιχηρό ιδιόμελο των εσπερίων.

¹⁴ Γ. Καψάνη, Ομιλίες..., ό.π., σ. 135-141.

¹⁵ Πραξ. α', 5.

¹⁶ Μτθ. ιη', 18· Ιω. κ', 23.

¹⁷ Lev Gillet (ενός Μοναχού της Ανατολικής Εκκλησίας) (μτφ Πολυξένης Τσαλίκη-Κιοσόγλου), Πασχαλινή κατάνυξη, Αθήνα 2009, σ. 130.

¹⁸ Γ. Καψάνη, Ομιλίες..., ό.π., σ. 139.

¹⁹ Πραξ. β', 1.

²⁰ Πραξ. α', 14.

Εκεί γεννήθηκε η Εκκλησία, εκεί που υπήρχαν οι απαραίτητες προϋποθέσεις για την υποδοχή του Αγίου Πνεύματος²¹.

Η αισθητή φανέρωση του Αγίου Πνεύματος με το σχήμα πύρινων γλωσσών έχει επίσης μεγάλη σημασία. Μας δείχνει το ομοούσιο του Αγίου Πνεύματος με τον Πατέρα και τον Υιό ή απλούστερα, μας δείχνει ότι τα πρόσωπα της Αγίας Τριάδος έχουν την ίδια φύση και την ίδια ενέργεια²². Με τις πύρινες γλώσσες, θεραπεύεται η διάσπαση και η σύγχυση των γλωσσών της Βαβέλ αποκαθιστώντας την ενότητα του ανθρωπίνου λόγου και δίνοντας την δυνατότητα στους Αποστόλους να γίνουν κατανοητοί από όλους τους παρεπιδημούντες στην Ιερουσαλήμ και αργότερα στα έθνη²³.

Ο Χριστός, υποσχόμενος την αποστολή του Αγίου Πνεύματος στους Μαθητές Του, τους προτρέπει «*ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ πατρὸς μου ἐφ’ ὑμᾶς· ὑμεῖς δὲ καθίσατε ἐν τῇ πόλει Ἱερουσαλὴμ ἕως οὗ ἐνδύσησθε δύναμιν ἐξ ὕψους*»²⁴. Δεν τους υπόσχεται απλά ότι θα λάβουν το Άγιο Πνεύμα, αλλά ότι θα το ενδυθούν ως πνευματική πανοπλία, καλύπτοντας κάθε σημείο του σώματος και της ψυχής τους ως εφόδιο για τον αγώνα τους²⁵.

Με αυτή την πανοπλία ενδεδυμένος, ο σήμερα τιμώμενος Απόστολος Βαρθολομαίος, ξεκίνησε την ιεραποστολική του δράση, εκπληρώνοντας την εντολή του Κυρίου «*πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος*»²⁶.

Γεννημένος στην Κανά της Γαλιλαίας²⁷, υιός του Θολομαίου ή Θολεμά ή Θολεμί, εξ ου και το Βαρθολομαίος που μας παραδόθηκε από τους τρεις συνοπτικούς Ευαγγελιστές²⁸, ενώ κατά τον Ευαγγελιστή Ιωάννη το όνομά του ήταν Ναθαναήλ²⁹ το οποίο στα ελληνικά μεταφράζεται ως ο «Θεός δίνει». Όλοι οι Ευαγγελιστές τον αναφέρουν συνεχώς μαζί με τον Απόστολο Φίλιππο, πράγμα που

²¹ Lev Gillet, *Πασχαλινή κατάνυξη*, ό.π., σ. 131.

²² Ιερ. Βλάχου, *Οί Δεσποτικές Έορτές...*, ό.π., σ. 351.

²³ Lev Gillet, *Πασχαλινή κατάνυξη*, ό.π., σ. 132-133.

²⁴ Λουκ. κδ', 49.

²⁵ Ιερ. Βλάχου, *Οί Δεσποτικές Έορτές...*, ό.π., σ. 353.

²⁶ Μτθ. κη', 19.

²⁷ Ιω. κα', 2

²⁸ 'Μτθ. ι', 3 · Μρκ. γ', 18 · Λκ. στ', 14.

²⁹ Ιω. α', 46.

δείχνει την στενή φιλική σχέση που υπήρχε μεταξύ τους. Μάλιστα ο Απόστολος Φίλιππος ήταν αυτός που οδήγησε τον Απόστολο Βαρθολομαίο στον Κύριο με τη γνωστή φράση «Ὁν ἔγραψε Μωϋσῆς ἐν τῷ νόμῳ καὶ οἱ προφῆται, εὐρήκαμεν, Ἰησοῦν τὸν υἱὸν τοῦ Ἰωσήφ τὸν ἀπὸ Ναζαρέτ»³⁰ για να ακούσει αργότερα από στο στόμα του Χριστού το μνημειώδες «Ἴδε ἀληθῶς Ἰσραηλῆτης ἐν ᾧ δόλος οὐκ ἔστι»³¹.

Δυστυχῶς δεν διασώζονται πολλά για την ζωή του Αποστόλου Βαρθολομαίου, το βέβαιο είναι ότι ήταν αυτός που μετέφερε το μήνυμα του Ευαγγελίου στα βάθη της Ανατολής, στην Αραβία, την Περσία και την Ινδία όπου, σύμφωνα με τον Ευσέβιο Καισαρείας, βρέθηκε από τον στοϊκό φιλόσοφο και διδάσκαλο του Χριστιανισμού Πανταῖνο τον Αλεξανδρινό, αντίγραφο του κατά Ματθαῖον Ευαγγελίου γραμμένο στα Εβραϊκά³².

Μαζί με τον Απόστολο Ιούδα τον Θαδδαίο, θεμελίωσαν την Εκκλησία στην περιοχή της Αρμενίας όπου, σύμφωνα με την τοπική παράδοση, η θεραπεία της κόρης του βασιλιά Πολύμιου από τον Απόστολο Βαρθολομαίο αποτελεί ένα από τα πιο συγκινητικά θαύματα, αφού δεν επρόκειτο απλώς για μία θεραπεία σωματική, αλλά κυρίως πνευματική, καθώς μέσω αυτού του θαύματος η οικογένεια του Πολύμιου βαπτίστηκε και αποδέχθηκε τον Χριστιανισμό, συμβάλλοντας στην εξάπλωση του Χριστιανικού μηνύματος στην Αρμενία.

Όπως οι περισσότεροι των Αποστόλων, έτσι και ο Απόστολος Βαρθολομαῖος ολοκλήρωσε το επίγειο έργο του ακολουθώντας την οδό του μαρτυρίου. Στην Αλβανούπολη ή Ουρβανούπολη της Αρμενίας όπου σταυρώθηκε με το κεφάλι ανάποδα ή κατ' άλλους, γδάρθηκε ζωντανός μετά από διαταγή του Αστυάγη, βασιλιά της περιοχής και αδελφού του Πολυμίου. Τα λείψανά του τοποθετήθηκαν σε μολυβένια λάρνακα και ρίχτηκαν στην θάλασσα. Με θεία πρόνοια όμως, αυτά βρέθηκαν στη νήσο Λιπάρι της Σικελίας όπου χτίστηκε μεγαλοπρεπής ναός για την φύλαξή τους³³.

Είναι εύκολα αντιληπτό από τα γεγονότα, ότι παρά τους κινδύνους και τις δυσκολίες που είχε να αντιμετωπίσει ο Απόστολος

³⁰ Ιω. α', 46.

³¹ Ιω. α', 48.

³² Ευσεβίου Καισαρείας, *Εκκλησιαστική Ιστορία*, βιβλίο Ε', PG 20, 453c-456b.

³³ *Μηναῖον Ιουνίου*, Συναξάριο της ια' του μηνός.

Βαρθολομαίος, όπως και όλοι οι Απόστολοι και φωτιστές των εθνών, αγωνίστηκαν με αφοσίωση για την διάδοση του Ευαγγελίου του Χριστού.

Αυτή η αφοσίωση αποτελεί ζωντανή απόδειξη της δύναμης της Πεντηκοστής. Η έλευση του Αγίου Πνεύματος ήταν που έδωσε θάρρος και παρρησία στους φοβισμένους και αγράμματους μαθητές, μεταμορφώνοντας τους σε ατρόμητους κήρυκες του Ευαγγελίου. Με την φώτιση της Πεντηκοστής έλαβαν το χάρισμα της επικοινωνίας και της γλωσσολαλίας. Η Θεία Χάρις τους ενδυνάμωνε ώστε να επιτελούν θαύματα και να σκορπίζουν ευλογία στο λαό του Θεού. Χωρίς την Πεντηκοστή, χωρίς την έλευση του Παρακλήτου, το έργο των Αποστόλων θα ήταν αδύνατο.

Επόμενος και διάδοχος αυτών των Αποστόλων, και μάλιστα του ομωνύμου του Αποστόλου Βαρθολομαίου, είναι και ο σήμερα άγωντα ονομαστήριά του Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Πολυανής και Κιλκισίου κ. Βαρθολομαίος. Ο ποιμενάρχης μας, ο πατέρας μας, αυτός που από την πρώτη στιγμή της έλευσής του στο ακριτικό και προσφυγικό Κιλκίς πριν από τρεισήμισι περίπου χρόνια, άνοιξε την στοργική του αγκαλιά σε όλους μας. Με αποστολικό ζήλο και ανεξάντλητη δύναμη, περιδιαβαίνει απ' άκρου εις άκρον την μητροπολιτική του περιφέρεια, ιερουργώντας, κηρύττοντας, συμμετέχοντας σε χαρές και λύπες του ποιμνίου του και κάνοντας σχέδια για την πνευματική, και όχι μόνο, ανάταση και αναγέννηση της Εκκλησίας που παροικεί στο Κιλκίς. Με χαρά και υπερηφάνεια λοιπόν, όλοι εμείς, κληρικοί και λαϊκοί, μικροί και μεγάλοι, μπορούμε να καυχόμαστε φωνάζοντας «Τοιοῦτος γὰρ ἡμῖν ἔπρεπεν ἀρχιερεύς»³⁴ και να του ευχηθούμε «εἰς πολλά ἔτη Δέσποτα»!

Κιλκίς, 10 Ιουνίου 2025

Εσπερινός εορτής του Αποστόλου Βαρθολομαίου

³⁴ Εβρ. ζ', 26.